

ปัญหา: สภาพการศึกษาศาและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการเกิดของประชากรสูง และมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 17 ของโลก อัตราการเพิ่มของประชากรเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.0 - 3.2 ต่อปี จากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี 2513 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 34 ล้านคน และในปี 2517 ซึ่งมีประชากรประมาณ 41 ล้านคน ปรากฏว่าเป็นประชากรในวัยเรียน คือ ช่วงอายุ 7 - 24 ปี ประมาณ 16.48 ล้านคน และในจำนวนนี้เป็นประชากรที่อยู่ในระบบโรงเรียน (คูแผนภูมิในภาคผนวก) ประมาณ 7 ล้านคน หรือเกือบครึ่งหนึ่ง และหากอัตราการเกิดยังคงสูงอยู่เช่นนี้ จำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวภายในเวลาประมาณ 20 ปีข้างหน้า ซึ่งก็จะมีผลกระทบต่ออย่างมากต่อการพัฒนาทาง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ⁸ ถ้าหากว่ารัฐไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และเพียงพอแก่ประชากรในวัยเรียนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวนี้ได้ ดังนั้น การขยายบริการการศึกษาให้แก่ประชาชนทั้งในคานคุณภาพและปริมาณจึง เป็นสิ่งที่รัฐจักต้อง เร่งดำเนินการให้สมบูรณ์โดยเร็ว

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาในระดับมัธยม

การมัธยมศึกษา นับได้ว่าเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมของชาติ เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้จะเห็นได้จากปริมาณความต้องการกำลังคนในระดับนี้มีอัตราความต้องการค่อนข้างสูง (ดูตารางประกอบที่ 1) และอัตราการเพิ่มของประชากรในระดับมัธยมก็มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้อง เร่งพัฒนาการศึกษาในระดับนี้ให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณเพียงพอับความต้องการของตลาดแรงงาน และจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีอีกด้วย

⁸ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการศึกษา, เรื่อง เกม, หน้า 16.

ความต้องการกำลังคนแยกตามระดับการศึกษาต่างๆ

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๒๕

ประเภทของอาชีพ	ระดับการศึกษา	ระยะเวลา		
		2515 - 19	2520 - 24	2525 - 29
ระดับอาชีพขั้นสูง *	จบปีที่ 16	60,000	80,200	98,600
ระดับเทคนิค	จบปีที่ 14	83,000	90,000	116,000
ระดับช่างฝีมือ **	จบปีที่ 12	581,000	624,000	773,000
ระดับช่างกึ่งฝีมือ **	จบปีที่ 10	1,016,000	1,053,000	1,110,000

ที่มา: สำนักงานวางแผนกำลังคน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ.

การพยากรณ์กำลังคนในอนาคต (พ.ศ. ๒๕๒๕) คาดว่าแนวโน้มของจำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพทางเกษตรจะลดลงจาก ๘๒.๔๑% เป็น ๓๔.๐%

ส่วนจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น คือ แรงงานกึ่งอุตสาหกรรม ซึ่งคาดว่าจะเปลี่ยนจาก - ๒๑.๕% ในปี ๒๕๐๓ เป็น ๒๕.๕% ในปี ๒๕๒๕ (โปรดอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมจากโครงการพัฒนามัธยมศึกษา" โรงเรียนมัธยมแบบประสม แบบ ๑" หน้า ๕ - ๘.)

* มหาวิทยาลัย

** มัธยมปลาย

มัธยมต้น

แต่ปัจจุบันปรากฏว่าประเทศไทยยังคงจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่ำกว่าประชากรในกลุ่มอายุอยู่เป็นอันมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการศึกษา เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนและประชากร พ.ศ. 2514 และ พ.ศ. 2519 ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้ คือ ในปี 2514 ระดับ ม.ศ. ตน จัดได้ประมาณร้อยละ 21 ของประชากรในกลุ่มอายุ และในระดับ ม.ศ. ปลาย จัดได้ประมาณร้อยละ 11 ส่วนในปี พ.ศ. 2519 ระดับ ม.ศ. ตนจะจัดได้ประมาณร้อยละ 34 และ ม.ศ. ปลาย ประมาณร้อยละ 16 ของประชากรในกลุ่มอายุ

หากจะนำอัตราส่วนดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับ Asian Model แล้ว จะปรากฏว่าอัตราส่วนที่กระทรวง ฯ จัดได้ในปี 2518 จะยังคงต่ำกว่าอัตราส่วนที่ UNESCO คาคคะเนไว้ดังนี้

อัตราส่วนนักเรียน/ประชากร ของปี 2518 ระดับชั้นที่ 8-12 (มัธยมศึกษา)

Asian Model ⁹	ประเทศกลุ่ม A	8.16 %
	ประเทศกลุ่ม B	23.38 %
	ประเทศกลุ่ม C	35.34 %
	เฉลี่ยทั่ว Asia	24.84 %
	กระทรวงจัดได้	24.58 %

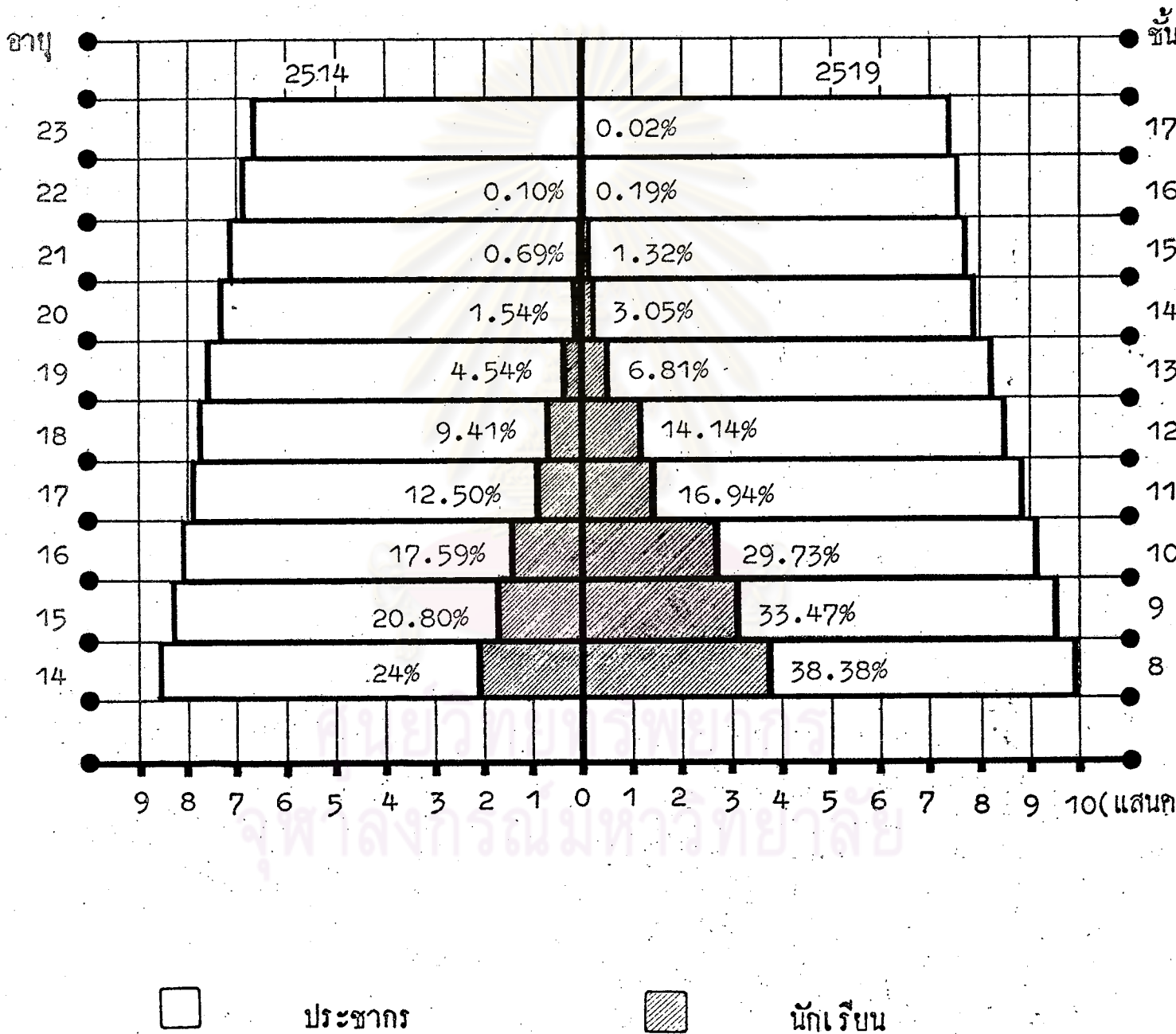
ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่ม C คือ กลุ่มประเทศที่จะจัดการศึกษาภาคบังคับ 7 ปีได้อย่างทั่วถึง ก่อนปี 2523 ฉะนั้นหากนับว่าประเทศไทยควรอยู่ในกลุ่มนี้จริง การจัดการศึกษาในระดับมัธยมก็ยังคงปริมาณต่ำกว่า Asian Model อยู่เป็นอันมาก

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาใหม่คุณภาพ และเพียงพอแก่เยาวชนในวัยเรียนระดับมัธยมจำเป็นจะต้องศึกษาสภาพการณ์และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เป็นกนเหตุ

⁹ คณะเจ้าหน้าที่ประเมินผลงาน ฯ (พ.ศ. 2515 - 2519), เรื่อง เดิม, หน้า 31.

ปิรามิดการศึกษาเปรียบเทียบ

จำนวนนักเรียนและประชากร พ.ศ. ๒๕๑๔ และ พ.ศ. ๒๕๑๕

ที่มา: กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำคัญทำให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุผล ในที่นี้เขียนได้ศึกษาสภาพการณ์ดังกล่าว จากผลการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาที่ยานมาอันไคแกโครงการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (พ.ศ.2515 - 2519) ซึ่งเท่าที่รวบรวมได้ปรากฏว่ามีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่เรียน ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ฯ ที่ยานมาปรากฏว่าจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมเพิ่มสูงขึ้น แต่อาคารสถานที่เรียนมิได้รับการขยาย หรือสร้างขึ้นใหม่ให้เหมาะสม จึงทำให้โรงเรียนคับแคบและแออัด มีโรงเรียนหลายแห่งต้องใช้ห้องเรียน และบางส่วนของอาคารเรียนเป็นห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องธุรการ และห้องอื่น ๆ เป็นต้น
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้
 - 2.1 ความขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการให้การศึกษา เช่น โต๊ะเก้าอี้นักเรียน สาเหตุส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากการขยายและเพิ่มขึ้นเรียนของโรงเรียน และการประมุล ซึ่งบางครั้งจำกัดงบลดรายการโต๊ะ - เก้าอี้ หรือ ตักออกทั้งหมด
 - 2.2 ความขาดแคลนอุปกรณ์การสอน เช่น เครื่องมือและอุปกรณ์ในสายวิชาสามัญ วิทยาศาสตร์ และสายศิลป์ เป็นต้น
- 3) ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษา สืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ จำนวนนักเรียนล้นชั้น วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดครูที่มีความชำนาญในแขนงวิชาเฉพาะและระดับความสามารถพื้นฐานของ เด็กที่ขึ้นไปเรียนในระดับนี้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ หรือหลักสูตรไม่เหมาะสม เป็นต้น
- 4) ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ซึ่งส่วนมากขาดอัตรากำลังในการบริหารงาน จึงทำให้การบริหารงานไม่รวดเร็วเท่าที่ควร
- 5) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณมีปัญหา มาก โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง ทำให้อาคารที่ก่อสร้างไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่และทันเวลายิ่งขึ้น

005196

จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ต้องการที่จะศึกษาวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะปัญหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ที่เรียนเท่านั้น เพราะภาวะการขาดแคลนอาคารสถานที่ที่เรียนในปัจจุบันเริ่มมีจำนวนมากขึ้น และกำลังมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนมากยิ่งขึ้นในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นปัญหาอื่น ๆ¹⁰ อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การศึกษา คุณภาพการศึกษา บุคลากรและการบริหารงบประมาณจึงไม่ได้กล่าวไว้ในโครงการวิจัยฉบับนี้

ปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (ดูภาคผนวกที่ 2 สถิติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมัธยมศึกษา)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (อาคารสถานที่ที่เรียน) เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาจัดเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องระหว่างผู้เรียน ผู้สอนกับสิ่งแวดล้อม ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กจะต้องพบและสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เสมอ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วสิ่งแวดล้อมย่อมจะมีทั้งที่ให้คุณดีและผลเสียปะปนกันอยู่ กล่าวคือ ถ้าโรงเรียนใดสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็ย่อมส่งผลสะท้อนที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ และในทางตรงกันข้าม ถ้าโรงเรียนใด จัดสิ่งแวดล้อมไม่ดีก็ย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการศึกษาศึกษาของเด็กในโรงเรียนนั้น ๆ ใกล้เคียงกัน ดังนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมและเพียงพอกับสภาพการศึกษาในแต่ละระดับจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มพูนปริมาณและประสิทธิภาพทางการศึกษาที่รัฐจักต้องดำเนินการต่อไป

อนึ่งในการที่จะศึกษาแนวโน้มการขาดแคลนอาคารสถานที่ที่เรียนนั้น สิ่งสำคัญประการแรกที่จะต้องพิจารณาได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการจัดการศึกษากับตัวการศึกษาเอง¹¹ ว่ามีความเกี่ยวข้องก่อให้เกิดปัญหาซึ่งกันและกัน

¹⁰ โปรดศึกษาปัญหาอื่น ๆ เพิ่มเติมจาก, คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, เรื่อง เคมี, หน้า 51 - 321.

¹¹ ดูเรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

อย่างไร และอะไร เป็นมูลเหตุ อะไร เป็นผลที่จะทำให้สภาพอาคารสถานที่เรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับที่เพิ่มขึ้น

สำหรับความสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาชั้น บ่อจะมีผลกระทบอันสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาของประเทศ นั่นคือ จะต้องจัดสรรงบประมาณใหม่จำนวนเพิ่มในอัตราสูงขึ้น แต่สภาพการจัดสรรงบประมาณเท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่างบการศึกษารวมได้รับเพียงร้อยละ 17 - 19¹² ของงบประมาณของประเทศเท่านั้น ซึ่งในจำนวนนี้เป็นงบที่จัดสรรให้กับระดับประถมศึกษาเสียร้อยละ 50 คงเหลือส่วนที่เป็นของระดับมัธยมและระดับการศึกษาอื่น ๆ เพียงร้อยละ 50 ของงบประมาณการศึกษาที่ได้รับทั้งหมด ทำให้งบประมาณในส่วนที่เป็นของระดับมัธยมศึกษา ต้องถูกตัดทอนลงไปเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะงบประมาณที่เกี่ยวกับการลงทุนก่อสร้างอาคารสถานที่เรียนได้รับไม่เพียงพอกับสภาพการขยายตัวของนักเรียน จึงก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่เรียนขึ้นโดยทั่วไป อย่างเด่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

และในส่วนของตัวเองการศึกษาเอง ซึ่งกำลังจะมีการปฏิรูปก็ปรากฏว่าจะต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักการตลอดจนรูปแบบของการศึกษาไปจากเดิม อาทิ การเปลี่ยนแปลงในค่านิยมโครงสร้าง ระบบการศึกษา เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา เป็นคน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิด ปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่เรียนได้เช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษานี้จึงได้พิจารณาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนมัธยมทั้งหมด ซึ่งจากการพิจารณาปรากฏว่ามีรากฐานมูลเหตุต่าง ๆ ที่ควรทราบพอจะสรุปเป็นเรื่อง ๆ ไปได้ดังต่อไปนี้ คือ

1) จำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

1.1 จำนวนนักเรียนเปรียบเทียบกับประชากรในกลุ่มอายุ

จากการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา กับประชากรปรากฏผลดังนี้ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 10.6 ของประชากรในกลุ่มอายุ 14 - 16 ปี ส่วนในปี 2516 และปี 2519 มีจำนวนนักเรียนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 14.0 และ 22.1 ซึ่งสูงกว่าปี 2514 คิดเป็นร้อยละ 3.4 และ 11.5 ตามลำดับ

สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี 2517 มีนักเรียนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3.2 ของประชากร ในกลุ่มอายุ 17 - 18 ปี สูงกว่าปี 2514 ในอัตราส่วนร้อยละ 0.8 ส่วนในปี 2519 อันเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนา ฯ ระยะที่ 3 จะมีนักเรียนสูงกว่าปี 2514 ประมาณร้อยละ 2.4

แต่ถ้าพิจารณาจำนวนนักเรียนทั้งหมด จะได้อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร ในกลุ่มอายุ 14 - 18 ปี ดังนี้ คือ ปี 2514 และปี 2516 มีนักเรียนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 7.8 และ 10.6 ส่วนในปี 2519 จะมีนักเรียนประมาณร้อยละ 16.9 ซึ่งสูงกว่าปี 2514 และปี 2516 ร้อยละ 9.1 และ 6.3 ตามลำดับ

1.2 จำนวนนักเรียนระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

อัตราส่วนเพิ่มของนักเรียนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปรากฏว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในส่วนภูมิภาคจะมีอัตราการเพิ่มสูงกว่าในส่วนกลาง¹³ กล่าวคือในปี 2515 นักเรียนมัธยมในส่วนกลางมีจำนวนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.1 ในขณะที่ส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น ร้อยละ 21.0 และในปี 2519 อัตราการเพิ่มของส่วนกลางจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 7.2 ในขณะที่ส่วนภูมิภาคมีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23.7 ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อัตราการเพิ่มของนักเรียนก็มีแนวโน้มอยู่ในลักษณะเดียวกัน คือในปี 2519 อัตราการเพิ่มในส่วนกลางจะเหลือประมาณร้อยละ 14.8 แต่ในส่วนภูมิภาคจะ

¹³สาเหตุดังกล่าวเป็นเพราะแผนพัฒนา ฯ ได้กำหนดเป้าหมายและนโยบายที่จะขยายจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนรัฐบาลในส่วนภูมิภาค เพื่อสกัดกั้นนักเรียนที่จะเข้ามาเรียนในส่วนกลาง

สำหรับในปี 2514 - 2519 งบประมาณในการบริหารงานมัธยมศึกษาทั้ง 2 ประเภท มีอัตราส่วนที่แตกต่างกันออกไป คือ งบดำเนินการได้รับร้อยละ 55.21, 57.49, 57.46, 58.54, 57.46 และ 59.19 ตามลำดับ ส่วนงบลงทุนกลับได้รับเพียง ร้อยละ 44.79, 42.51, 42.54, 41.46 42.54 และ 40.81 เท่านั้นและถ้าจะนำเองลงทุนในปี 2519 ประมาณ 595,071,150 บาท มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยการลงทุน ทางด้านครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่รัฐจะต้องจ่ายให้แก่โรงเรียนมัธยม 820 โรงเรียนแล้ว จะได้เพียงโรงเรียนละ 725,696.5 บาท ซึ่งงบประมาณจำนวนนี้ยังจะต้องแบ่งไปใช้เป็นค่าครุภัณฑ์ ซึ่งยังคงขาดแคลนอยู่อีกมาก และมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โตะเก่าอีกโรงเรียนทั่วประเทศ ยังขาดแคลนอยู่อีกประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด กล่าวคือ ในปี 2514 - 2516 ขาดแคลน 30,000, 37,000 และ 45,000 ชุด (เพิ่มขึ้น 7,000 และ 8,000 ชุด) และเท่าที่ได้รับจากเงินงบประมาณก็จัดได้เพียงปีละ 7,000 - 8,000 ชุดเท่านั้น ดังนั้นจึงเหลือเงินที่จะนำไปใช้สำหรับการก่อสร้างอาคารและที่ดินอีกเพียงโรงเรียนละ 500,000 บาท¹⁴ โดยประมาณซึ่งไม่เพียงพอ เพราะอัตราค่าก่อสร้างอาคารเรียน ค.ส.ล. มาตรฐาน (แบบ 318 - 18 ห้อง) ของกรมสามัญศึกษาในปัจจุบัน มีราคาประมาณ 3 ล้านบาท ต่อพื้นที่ 1795.5 ตารางเมตรแล้ว

3) การปฏิรูปการศึกษา (ภาคผนวกที่ 1 การศึกษาทั่วไป)

เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษา เป็นรากฐานมูลเหตุอย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงถึงกันและกัน กับปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่เรียนเป็นอย่างมาก จึงได้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด จากแนวทางและพื้นฐานในการปฏิรูปการศึกษาของคณะกรรมการ ฯ ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญพอจะสรุปเป็นเรื่อง ๆ ได้ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบการศึกษา

¹⁴ ข้อสังเกต : การสร้างและขยายโรงเรียนจะมีขึ้นเฉพาะโรงเรียนที่มีผู้บริจาคที่ดินให้ เท่านั้น

ใหม่ให้เป็นระบบที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ โดยมีหลักการและสาระในการปฏิรูปหลายประการ¹⁵ แต่เนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่เรียน มีเพียงประการเดียวเท่านั้น คือ การเปลี่ยนแปลงระบบโรงเรียน จาก 4:3:3:2 (3) เป็น 6:3:3¹⁶ ซึ่งสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบอันสำคัญต่อการจัดอาคารสถานที่เรียนโดยทั่วไป กล่าวคือ โรงเรียนมัธยมทั่วประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 820 โรง จะต้องเพิ่มขึ้นเรียนชั้นอีก 1 ชั้นเรียน เพื่อรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา หรือประถม 7 เดิม ที่ยุบมารวมไว้ในระดับมัธยมและด้วยเหตุที่นักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูงมาก ดังจะเห็นได้จากปี 2519 จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 68.44 ของประชากรในกลุ่มอายุ 11 - 13 ปี ทำให้โรงเรียนมัธยมทั่วไปต้องจัดห้องเรียนเพิ่มตามขึ้นไปด้วย

3.2 การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้

จากการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระและเค้าโครงของหลักสูตรใหม่¹⁷ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดอาคารสถานที่เรียนในโรงเรียนมัธยมโดยทั่วไป กล่าวคือ โรงเรียนมัธยมเกือบ 750 โรง จะต้องปรับปรุงหรือจัดสร้างห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และอาคารฝึกงานใหม่สภาพสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ และมีจำนวนเพียงพอกับนักเรียนที่มีอัตราการเพิ่มสูง (สภาพโรงเรียนที่ประกอบด้วยอาคารเรียนในลักษณะดังกล่าวปัจจุบันจะมีอยู่เฉพาะโรงเรียนมัธยมแบบประสม¹⁸ ซึ่งมีจำนวนไม่ถึง 100 โรง) จึงนับเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ความต้องการอาคารสถานที่เรียนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอีกประการหนึ่ง

¹⁵โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, เรื่อง เคมี, หน้า 89 - 96.

¹⁶ระบบโรงเรียน 6:3:3 นี้ จัดให้มีโรงเรียนประถมศึกษาใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี โรงเรียนมัธยมศึกษาใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ๆ ละ 3 ปี

¹⁷ดูเค้าโครงหลักสูตรเรื่องเดียวกัน, หน้า 129 - 33.

¹⁸ดูโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย, เรื่อง เคมี, หน้า 56 - 126.

